

9. *Levínský nápis*

Jediná známá cyrilská epigrafická památka na českém území, pro vyjasnění okolností jejího vzniku schází jakýkoli záchytný bod. Jde o pískovcový klenební svorník ze 13. století pocházející z nějaké starší sakrální stavby a nyní umístěný na vnitřku jižní zdi kostela Povýšení svatého Kříže (z konce 18. století) v severočeské obci Levín.¹ Obsahuje reliéf lva ve skoku,² kolem něž je „rozeseto“ osm znaků, které František V. Mareš dekoval jako krátký nápis v cyrilici.³ Nápis podle Mareše spolu s vyobrazením lva odkazuje na text *Zj 5,5* („vicit leo de tribu Juda“), který je součástí jedné z antifon z nešpor svátku Povýšení sv. Kříže (což bylo patrně zasvěcení i nedochovaného staršího kostela či kaple, kde byl svorník původně umístěn). Reprodukce artefaktu je na obálce této knížky.

Přepis nápisu podle Marešovy interpretace (ligaturová značka „chí ró“ má na svorníku levostrannou orientaci):

иѣ^A χρ ВИТАЗ^B

Text v „normalizované“ klasické staroslověnině s rozvedením zkratk:

ИСОУСЪ ХРИСТЪ ВИТАЗЪ

POZNÁMKY:

^A иѣ] tato zkratka je raritní (obvyklé jsou „ježíšovské“ zkratky obsahující literu *ѣ*, např. иѣтъ). Zoe Hauptová⁴ navrhuje interpretovat literu pod titlou jako *и* (zkratku je třeba číst zprava doleva) a chápat obě zkratky našeho nápisu jako původem řecké *χρ ии*, tj. Χριστός νικῶ – *Kristus vítězí*. (Řecké Ἰησοῦς Χριστός νικῶ – *Ježíš Kristus vítězí* se v podobě souboru zkratk *иϭ χϭ ииϭа* objevuje zcela běžně i na slovanských vyobrazeních Krista.)

^B ВИТАЗ] naše památka obráží hláskoslovnou situaci z doby po zániku jerů: hláska/litera *з* je zde na místě původního *ѕ* (tato záměna se ostatně objevuje už v nejstarších stsl. památkách, viz § 21.12); „klasická“ podoba slova by zněla ВИТАЗЪ, -А m. *vítěz* (tento význam je typicky český, v jiho- a východoslovanské oblasti má výraz význam *hrdina, bojovník*).

---

¹ Do roku 1952 byl svorník vezděný do zadní stěny barokního oltáře, pak byl vyňat, prozkoumán a zasazen na dnešní (přístupnější) místo.

² Lidově se artefakt nazývá „Levínský kocour“ – zobrazené zvíře totiž nemá hřívu, a připomíná tak kočku.

³ František V. MAREŠ: *Levínský nápis: epigrafický doklad cyrilice v Čechách*, in: *Slavia* 22 (1953), č. 1, s. 473-483. Článek byl znovu vydán v (knižním) souboru Marešových studií: *Cyrlometodějská tradice a slavistika*, Praha: Torst, 2000, s. 490-501.

⁴ Zoe HAUPTOVÁ: *Levínský nápis. (Jak dlouho se udržela v Čechách církevněslovanská tradice?)*, in: *Usta ad Albim Bohemica* 1 (2002), č. 1-2, s. 1-11.